

Edvin Østergaard

Komponist og Professor i kunst og vitenskap i læring, RealTek, NMBU

kunst som oppmerksomhet

Naturen taler til oss med hundrede stemmer, men har vi ører som hører dem?

På sitt beste kan kunsten skjerpe vår oppmerksomhet overfor verden. Kunsterfaringen bidrar til å foredle vår sanseerfaring og styrke vår evne til oppmerksom iakttagelse i og av naturen. Det er ikke en kunst som primært skal formidle et kunnskapsinnhold – for et slikt kunnskapspress blir vi utsatt for hele tiden. Ei heller er det en kunst som avbilder naturen, enten i subjektiv eller i realistisk forstand. Det er en kunst som stimulerer til rik og fordypet sanseerfaring, en kunst som oppfordrer: se her! lytt til dette! kjenn denne duften! Også naturen oppfordrer, i sin blotte væren. Det er som om svarttrosten med sin melankolske sang i aftendemringen sier: hør på meg, for jeg eksisterer, jeg er! Oppfordringen fra naturen viser seg først i sanseerfaringen; for det er i berøringen mellom svarttrostens sang og det hørende øre at den klingende natur kommer til uttrykk.

I en samtale om utrydningstruede fuglearter fortviler forfatteren og hobbyornitologen Ingvald Ambjørnsen over at folk ikke legger merke til fuglene. Det at det finnes fugler på rødlisten blir noe helt abstrakt, for i deres verden har disse artene aldri eksistert. De har aldri sett dem, sier Ambjørnsen, de har ikke hørt om dem, for de har heller egentlig ikke *hørt* dem. Det å ikke høre fuglene er en form for selektiv døvheter for det klanglige uttrykket som fuglesangen smykker verden med.

I *The Silent Spring* fra 1962 beskriver Rachel Carson en stillhet i natur, en vår uten stemmer fordi dens arter har dødd ut på grunn av økt bruk av kjemiske plantevernmidler. I dag regnes boken som det første varselet om alle de lydene som vil forsvinne når insekter, fugler og andre dyr er forsvunnet. Men jeg tror ikke Rachel Carson forestilte seg at våren en gang i fremtiden ville fortone seg som fri for stemmer fordi våre ører ikke ville være i stand til å høre dem. Når vi ikke hører svarttrostens sang, er det som om den ikke eksisterer. Vi lever med en overflod av informasjon som svekker vår evne til oppmerksomhet. I kampen om vår oppmerksomhet trenger ikke svarttrostens sang gjennom.

I vår tid har kunsten en viktig oppgave med å øve vår estetiske erfaring. Det sies at den amerikanske komponisten og filosofen John Cage skal ha hilst sine kolleger med et "Happy New Ears!" ved inngangen til det nye året. Cage bidro til en radikal ny forståelse av musikalsk lytting ved å insistere på at komponisten gjennom verket skal oppfordre til skjerpet, nyansert lytting – ikke bare til den fremførte musikken, men også til all den lyden som omgir verket. Komponistens oppgave er å skape betingelser for lyttende oppmerksomhet rettet mot verden – og mot en selv i verden. Sanseerfaringen av naturen og av menneskets omgang med naturen forutsetter en nyansert, skjerpet oppmerksomhet.

Med formål om å sensibilisere vår erfaringsevne har kunstneren og naturfaglæreren en felles oppgave. Kunsten har en unik tradisjon for å øve estetisk erfaring i naturen, en tradisjon som naturfaglæreren kan dra nytte av. Å undervise i *naturfag* må i vår tid også innebære å oppøve ferdigheter til å møte naturen slik den kommer til uttrykk. Et slikt genuint møte gir samtidig muligheter for å utvikle et autentisk forhold til omverden. Til syvende og sist er det vårt personlige forhold til naturen som danner grunnlaget for et bærekraftig liv. Det vi elsker og har et nært forhold til, det vil vi verne om.

Verden taler til oss med hundrede stemmer, og med fininnstilte ører kan vi høre dem.

Eva Beate Laugerud, født 1973.

Utdannet ved Kunsthøyskolen i Oslo med bachelor og mastergrad i kunsthøgskolen. Bor og arbeider i Øvre Eiker

En gang fikk jeg spørsmålet om jeg brukte konstruksjon som kunstnerisk prinsipp. Jeg liker å bygge, sette sammen, demonterer, sette sammen igjen. Jeg tenker konstruksjon om det er farger, tegning, papp, knuste figurer. Alt handler om å finne balansen i arbeidene.

Min arbeidsprosess har bevisst og ubevisst endret seg de siste årene. Om vi ser oss rundt er det materialer over alt. Det som fanger min nysgjerrighet tas i bruk. Når et arbeid er vist frem – blir det ofte demontert og brukt i nye settinger, og til utvikling av nye ideer. Det er minst like viktig

å jobbe bærekraftig på produksjons-planet som det er å vise det tematisk i det kunstneriske arbeidet.

I utstillingen UTEN TITTEL- Forvalterens ansvar, ønsker jeg å formidle forpliktelsen vi mennesker har til å forvalte vår natur på en bærekraftig måte. Lytte, kjenne og sanse vår natur på dens premisser.

Prosjekter/separatutstillinger i utvalg:

- 2020 UTEN TITTEL-Don't overanalyse – you might miss something worth seeing. Separatutstilling ved Nøstetangen Norsk Glassmuseum
- 2019 «ALT SOM FINNES I TOMME ROM» prosjekt i samarbeid med Margrethe Loe Elde. Støttet av Norsk Kulturråd

Deltatt på blant annet Årsutstillingen Norske Kunst håndverkere, November- utstillingen BBK, Østlandsutstillingen, "Contemporary Norwegian Craft" in Istanbul, EgeArt, Izmir Tyrkia, Oslo Ceramics, Galleri Format, Vakre Bord, Bymuseet Frogner Hovedgård, Prosjektrom på Dikemark mm

UTEN TITTEL - Forvalterens ansvar

Eva Beate Laugerud,

Villa Fridheim sommer 2022